

ÖRÖKLÉSI ELJÁRÁS HOLLANDIÁBAN¹

SURI Noémi
PhD-hallgató (PPKE JÁK)

1. Bevezetés: a holland öröklési jog sajátosságai

A Holland Királyságban Hollandia, a Holland Antillák és Aruba öröklési joga lényegesen eltér egymástól.² Tanulmányomban Hollandia öröklési jogát veszem górcső alá, az öröklés intézményét elsősorban eljárásjogi és nemzetközi magánjogi szempontból közelítem meg, de szükségszerűen felmerülő anyagi jogi rendelkezések legfontosabb sajátosságainak bemutatását is feladatombként tűzöm.

2003. január 1-jén Hollandiában egy új öröklési jog lépett hatályba,³ mely a korábbi francia jog ún. graduális rendszere⁴ helyett immár a német jog ismert parentéláris rendszerére támaszkodik. A parentéláris rendszer a csoportok/rendek szerinti öröklésre épül, melyben egy parentéla azoknak a személyeknek a közössége, akik mindnyájan egy közös elődtől származnak, beleértve a személyt magát és minden olyan természetes személyt, aki az utódokon keresztül vele rokonságban áll.⁵

Eljárásjogi szempontból vizsgálva bár a 2003. évi reform hatására több új intézmény került bevezetésre (hagyatéki jegyzék, hagyatéki (köz)jegyző intézménye, öröklési bizonyítvány), de az öröklési eljárásban a közjegyzőség domináns szerepe továbbra is megmaradt.

¹ A tanulmány a Pázmány Péter Katolikus Egyetem TÁMOP-4.2.1.B-11/2/KMR-2011-0002. sz. projektje (A tudományos kutatások kibontakozása a PPKE-n) keretében jelent meg.

² Mathijs H. TEN WOLDE – Bert NANNEN: The Netherlands. In: Louis GARB – John WOOD (eds.): *International Succession*. The Hague, Oxford University Press, 2010. Third edition. 535.

³ Wilbert KOLKMAN: Freedom of testation in the Netherlands. In: Reinhard ZIMMERMANN (eds.): *Freedom of testation – Testierfreiheit*. Tübingen, Mohr Siebeck 2012. 32–33.

⁴ A graduális rendszer szerint a törvényes öröklési rend a rokonsági fok szerint rendeződik: egy közelebbi rokon törvény erejénél fogva kiszorítja a távolabbi rokot az öröklésből.

⁵ Murad FERID – Karl FIRSCHING – Heinrich DÖRNER – Rainer HAUSMANN: *Internationales Erbrecht*. München, Verlag C. H. Beck, 2008. 230.

Hollandiában az öröklési jogra irányadó mind anyagi jogi, mind eljárásjogi rendelkezések a holland Polgári Törvénykönyvben (*Burgerlijk Wetboek 2003*; a továbbiakban: BW) lelhetők fel, kapcsolódó jogforrásként meg kell még említeni a közjegyzőkről szóló törvényt (*Wet op het notarisambt 1999*; a továbbiakban: WnA), mely elsősorban a közjegyzői jogosultságokat és kötelezettségeket határozza meg az ún. felosztási eljárás során.

Írásomban a holland öröklési eljárást alapjaiban meghatározó intézmények bemutatására vállalkozom. A nemzeti jog legfőbb jellemvonásait az eljárásban közreműködő személyekre és szervekre, az általuk kibocsátott aktusokra, a hagyatékhoz kapcsoló okiratokra és nyilvántartásokra irányadó szabályozás szempontjából közelítem meg, mindezek mellett a holland kollíziós öröklési jog kapcsolóelveinek bemutatását is feladatombként tűzöm.

2. A törvényes és a végintézkedésen alapuló öröklés rendezőelvei

A magyar öröklési joghoz hasonlóan Hollandiában is örökölni törvény vagy végintézkedés útján lehetséges; amennyiben az örökhagyó érvényes végintézkedést tett, az öröklést elsősorban a végintézkedés határozza meg. A törvényes öröklés esetén a holland Polgári Törvénykönyv az öröklésben érdekelt személyeket négy parentélára osztja: első csoportban az örökhagyó leszármazói a túlélő „ágytól és asztaltól nem elválasztott” házastársal együtt, második csoportban az örökhagyó szülei testvéreivel egy sorban, harmadikként az örökhagyó nagyszülei, végül a negyedik parentélában az örökhagyó dédszülei örökölhettek.⁶ A törvényes öröklés kifejezetten a vérrokonságra korlátozódik, azokra a személyekre, akik az örökhagyóval családi kapcsolatban állnak. Az örökhagyótól számított hatodik fokon távolabbi rokon nem örökölhét.⁷ Az azonos parentélában lévők egyenlő arányban szerzik meg a hagyatéket, ez alól kivételt jelentenek a féltestvérek, akik egy „teljes” testvér törvényes örökrészének felét örökölhetik.

Az „asztaltól és ágytól” nem elválasztott házastárs az első öröklési csoportban a leszármazókkal együtt örököl.⁸ Amennyiben az örökhagyó gyermeket nem hagyott hátra, egyedüli örökös. 2002. december 31-ig a holland öröklési jog ismerte a szülői hagyatékrész intézményét (*ouderlijke boddelverdeling*), azonban a 2003. évi reform hatálybalépésével a szülői hagyatékrész törvényes örökrésszé alakult át.⁹

Abban az esetben, ha az örökhagyó után nem maradt öröklésre jogosult személy, az állam a hagyatéket teljes jogutódként szerzi meg.¹⁰

Érvényes végintézkedés tételének két feltétele van: az örökhagyó rendelkezzen végrendelezési képességgel (valamennyi nagykorú cselekvőképes természetes sze-

⁶ Art. 4:10 Abs. 1 BW.

⁷ Art. 4:11 Abs. 1 BW.

⁸ A holland jog a házastársak közötti életközösség fennállását mind az örökrész, mind a haszonélvezeti jog szempontjából egyaránt feltételként írja elő.

⁹ FERID–FIRSCHING–DÖRNER–HAUSMANN i. m. 232–233.

¹⁰ Fontos annak rögzítése, hogy ebben az esetben az állam nem törvényes örökösnek, hanem jogutódnak tekintendő. Ld. Art. 4: 189. BW.

mély, kiskorúak 16. életév betöltésével egy olyan kijelölt gondnok vagy gyám felügyelete mellett, akivel egy háztartásban élnek), valamint a végintézkedésre előírányozott formai rendelkezések megtartása.

A holland jog nem ismeri el a közös végrendelet és az öröklési szerződés intézményét. Mindezek ellenére a közös végintézkedés tilalma a gyakorlatban tulajdonképpen egy formális tilalomként érvényesül, jegyesek ill. házastársak házassági vagyoni jogi szerződésben öröklési kérdésekről rendelkezhetnek.¹¹

A végintézkedés tartalmazhatja a törvényes örökrész mértékétől való eltérésre vonatkozó rendelkezést, hagyatékra irányadó rendelkezéseket, alapítvány létesítését, valamint a végintézkedés végrehajtására kijelölt iránymutatásokat.

A végintézkedés formáját tekintve Hollandiában kétféle okirati formában tehető érvényes végrendelet: egyrésről közjegyzői okiratként, másodsorban ún. „codicil” formájában. Végrendelet készítésekor az örökhagyó közreműködésének arányában kétféle okiratot állíthat ki a közjegyző. Végrendelet közjegyző általi készítése során az örökhagyó utolsó akaratát a közjegyző rögzíti, közjegyzőnél letett végrendeletnél az örökhagyó a saját kezűleg írt végintézkedését a közjegyzőnél helyezi el.¹² Utóbbi esetben az örökhagyónak nyilatkoznia kell arról, hogy a végrendelet saját utolsó akaratát tartalmazza, valamint aláírásával kell ellátnia. Erről a nyilatkozatról a közjegyző egy okiratot állít ki, melyet mind az örökhagyó mind a közjegyző aláírásával igazol.¹³ A „codicil” alatt a saját kezűleg írt végintézkedést kell érteni, melynek létrehozása és megváltoztatása közjegyzői közreműködést nem igényel. Jogszabály erre vonatkozóan nem ír elő formakényszert, mindössze annyi megkötés van, hogy az örökhagyónak saját kezűleg kell írnia, aláírnia, ill. keltezéssel ellátnia. A „codicil”-ban csak a személyes vagyontárgyakról, bizonyos ékszerekről, néhány bútorról és ruhákról lehet rendelkezni.¹⁴ További korlátozás, hogy a saját kezűleg írt végintézkedés örökösnevezést nem tartalmazhat.

Hollandiában készített valamennyi végintézkedést a Végintézkedéses Központi Nyilvántartásában tartják nyilván, mely Hágában az Igazságügy Minisztérium alárendelt szerveként működik. 2007. január 1-jétől a Nyilvántartás vezetése a Holland Országos Közjegyzői Kamara (*Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie*) hatáskörébe tartozik. A közjegyzői okirati formában kiállított végrendeleteket a közjegyzőknek legkésőbb az okirat kiállítását követő napon, elektronikus úton a Nyilvántartásba fel kell vezetniük, *codicil* esetén nincs ilyen kötelezettség, de elővigyázatosságból célszerű.¹⁵

¹¹ Egy külföldön, az ottani formai feltételek figyelembevételével létrehozott közös végrendelet Hollandiában érvényes, de anyagi jogi hatás kiváltására nem alkalmas. Ld. FERID–FIRSCHING –DÖRNER–HAUSMANN i. m. 233.

¹² Wilbert KOLKMAN: Testamentary Formalities in the Netherlands. In: Kenneth G.C. REID – Marius J. DE WAAL – Reinhard ZIMMERMANN (eds.): *Comparative Succession Law. Vol. 1: Testamentary Formalities*. Oxford, Oxford University Press, 2011. 147.

¹³ FERID–FIRSCHING –DÖRNER–HAUSMANN i. m. 234.

¹⁴ WOLDE–NANNEN i. m. 536.

¹⁵ A felvezetés, regisztráció díja 8,17 euro. Ld. Hans-Peter SCHÖMMER – Wolfgang EULE: *Internationales Erbrecht und Erbschaftsteuer. Niederlande*. München, Verlag C. H. Beck, 2010. 256.

3. Az eljárásban közreműködő személyek és szervek

Az öröklési eljárás lefolytatásában a 2003. évi reform ellenére továbbra is a döntő szerep a közjegyzőségre hárul. Végintézkedés tétele alapvetően továbbra is közjegyzői közreműködést igényel, emellett a hagyaték felszámolására, átadására és felosztására az ún. felszámolási eljárás során (*estate planning*) közjegyző vezetésével kerül sor. A 2003. évi reform egyik újítása a hagyatéki (köz)jegyző (*boedelnotaris*) intézményének törvényi kodifikálása volt. A módosítás az új elnevezés ellenére a közjegyzők hatáskörén lényegében nem változtatott: a hagyatéki (köz)jegyző elsősorban az örökösök tanácsadójaként működik, emellett koordinálja az öröklési eljárást. Hagyatéki (köz)jegyzőt az örökösök – ill. az a személy, aki a hagyatékot feltételesen szerzi meg – valamint a végrendeleti végrehajtó határozhat meg, korlátozott hagyatékelfogadás esetén a közjegyző kinevezése a bíróság által történik. Amennyiben az örökösök többsége, vagy olyan örökös, aki a hagyaték több mint felének várományosa a közjegyző személye ellen tiltakozik, az öröklési eljárás megindulásától számított egy hónapon belül kezdeményezhetik a járásbírósnál más közjegyző kijelölését. Ebben az esetben az új közjegyzőt fel kell vezetni a hagyatéki jegyzékbe.¹⁶

A végintézkedés végrehajtásának két formáját szabályozza a Holland Polgári Törvénykönyv: végintézkedés végrehajtása egyszerű módon¹⁷ és végintézkedés végrehajtása hagyatéki gondok közreműködésével.¹⁸ A végintézkedés végrehajtása egyszerű módon (*executetele*) alapvetően a hagyaték felszámolását jelenti, beleértve a hagyatéki terhek kielégítését, valamint az örökrészek átadását. A végintézkedés végrehajtására hagyatéki gondnok közreműködésével kerül sor (*testamentair bewind*), amennyiben az öröklésben érdekelt személyek között jelentős érdekellentét áll fenn. A holland jog *testamentair bewind* eljárása a német jog *Dauervollstreckung* eljárásával állítható párhuzamba.¹⁹ Az eljárásban a hagyatéki gondnok a hagyaték jogosultjait képviseli, nemcsak együttműködik az érdekelt személyekkel, hanem közelíti is az egymással konkuráló érdekeket. Az örökösök végintézkedésében rendelkezhet hagyatéki gondnokságról, ill. nevezhet hagyatéki gondnokot. A BW a hagyatéki gondnokság három típusát különbözteti meg: 1. hagyatéki gondnokság az öröklésben jogosult személy érdekében és védelmére (pl. eladósodott vagy drogfüggő gyermek vagy más leszármazó esetén); 2. hagyatéki gondnokság valamennyi örökös érdekében (abban az esetben, ha az örökösök nem bízik meg az örökösökben a hagyaték megfelelő felosztásában); 3. hagyatéki gondnokság a konfliktusok elkerülése érdekében (a végintézkedés kétszintű rendelkezése esetén az első- és másodsorban kedvezményezett személyek között). A hagyatéki gondnokság vonatkozhat egy vagy több örökrészre, bizonyos hagyatéki vagyontárgyakra, vagy egész végrendeletre. Az eljárás során a hagyatéki gondnok egyedül és kizárólagosan válik jogosulttá a hagyaték kezelésé-

¹⁶ SCHÖMMER–EULE i. m. 306.; FERID–FIRSCHING –DÖRNER–HAUSMANN i. m. 237.

¹⁷ Art. 4: 122. BW.

¹⁸ Art. 4: 153 BW.

¹⁹ FERID–FIRSCHING –DÖRNER–HAUSMANN i. m. 236.

re. Bár az örökhagyótól származik a hagyatéki gondnokot megillető jogosultságok meghatározása, de az örökhagyó a végintézkedésében nem rendelkezhet a hagyatéki gondnok díjazásáról²⁰ és a gondnokság befejezésének időpontját sem határozhatja meg. Az intézmény kapcsán meg kell még említeni a hagyatéki gondnokság egy speciális formáját, az ún. törvényes hagyatéki gondnokságot, mely *ipso iure* abban az esetben keletkezik, amikor a hagyatéki terhek meghaladják az aktív vagyont.²¹

Az örökhagyó végintézkedésének végrehajtására végrendeleti végrehajtót (*exécuteur*) nevezhet. 2003. január 1-jétől a végrendeleti végrehajtó nevezésre csak közjegyző által készített, vagy közjegyzőnél letétbe helyezett végrendeletben kerülhet sor. Az örökhagyónak lehetősége van arra is, hogy a végrendeleti végrehajtót hagyatéki gondnoki jogosultságokkal ruházzon fel, így jogosulttá tehető a hagyaték felosztására.²² A holland végintézkedések többségében a végrendeleti végrehajtó egyúttal hagyatéki gondnoki tisztséggel is rendelkezik.²³ Az öröklés jogi reform a végrendeleti végrehajtó jogosultságait jelentősen kibővítette. A hagyatéki vagyontárgyak *ipso iure* a végrendeleti végrehajtó birtokába szállnak, melyeken kizárólagos kezelési- és intézkedési jogosultsága van. Emellett képviseli az örökösöket bíróságon és bíróságon kívül. A végrendeleti végrehajtó kérelmére e minőségéről a közjegyző ún. végrendeleti végrehajtó tanúsítványt (*verklaring van executele*) állít ki. Jogszabály nem rendelkezik arról, hogy ezt a tanúsítványt minek kell tekinteni. A Kolkman–Veldman szerzőpáros az öröklési bizonyítvány egy speciális fajtájának minősíti, így véleményem szerint közokiratnak tekinthető.

4. Örökösödési vita

A hagyatékkal kapcsolatos vitás kérdések rendezésében valamely jogosult kérelmére bíróság jár el. Korábban az örökléssel kapcsolatos jogvitákban az ügyek többségében járásbíró járt el, némely esetben a tartományi bíróság.²⁴ 2002. január 1-jétől a holland bírósági szervezetről szóló törvény módosításának eredményeként²⁵ megszűntek az önálló járásbírók, így jelenleg a kantonális bíróságok szervezetébe tagozódva működnek. Az új szabályozás értelmében a járásbíró (*kantonrechter*) hangsúlyozottan a kantonális bíróságok szervezetébe tagozódva egyesbíróként rendelkezik hatáskörrel pénzkövetelések törvényes felosztásának megállapításában a túlélő házastárs és a gyermek közti vita esetén, a hagyatéki vagyontárgyak birtokba utalásáról, amennyiben a túlélő házastársnak haszonélvezeti joga áll fenn, szellemileg zavart

²⁰ A hagyatéki gondnok díja törvény által meghatározott, a BW 159. cikke szerint évente a hagyatéki vagyon 1 %-a.

²¹ SCHÖMMER–EULE i. m. 262–263.

²² Nincs jogszabályi akadálya annak, hogy ugyanazon hagyaték esetében egy személy egyazon időben hagyatéki gondnok és végrendeleti végrehajtó legyen.

²³ SCHÖMMER–EULE i. m. 262.

²⁴ A tartományi bíróság hatáskörébe tartozó öröklési jogvitában vagy egyesbíró vagy bírósági írnok jár el.

²⁵ Art. 2. 47 u. 48. Wet op de rechterlijke organisatie.

öröknyújtó végintézkedésének jóváhagyása tárgyában, a kötelelésre jogosult kérelmére annak megállapítása iránt, hogy az örökös vagy végrendeleti végrehajtó által kiállított tanúsító igazolás a hagyatéki jegyzék helyességét megfelelően tanúsítja-e.²⁶

Az örökléshez kapcsolódóan még egy jellegzetesen holland intézményt kell kiemelni, a tartományi bíróságokon tevékenykedő bírósági írnokokat (*griffier*). A bírósági írnokok legfőbb feladata a hagyatéki jegyzék vezetése. Emellett a tartományi bíróság által kijelölt bírósági írnok jár a hagyatéki gondnokság megszüntetése tárgyában az öröklésben érdekelt személy kérelmére, valamint hagyatéki gondnok nevezés és az öröklési eljárásból való elbocsátásuk tárgyában. A jogosult kérelmére végzést bocsát ki arról, hogy az öröknyújtó után ki, milyen arányban örököl, valamint a végintézkedésben az öröknyújtó által előírányozott jogválasztás érvényességéről és formai feltételeinek elfogadhatóságáról.²⁷

Az öröklési jogi reform részeként a holland tartományi bíróságok nyilvános hagyatéki jegyzéket (*boedelregister*) alakítottak ki, melyben a hagyatékkal kapcsolatos releváns tényeket tartják nyilván.²⁸ A hagyatéki jegyzék létesítésére és vezetésére az öröknyújtó utolsó lakóhelye szerinti tartományi bíróság (a gyakorlatban ténylegesen a bírósági írnok) illetékes.²⁹

A hagyatéki jegyzék tartalmazza az örökös, végrendeleti végrehajtó vagy bíróság által kijelölt hagyatéki (köz)jegyző megnevezését, az örökség elfogadásának és a hagyatéki felosztásának tényét, az örökösöket megillető három hónapos megfontolási idő meghosszabbításának tényét. Abban az esetben, ha az öröknyújtó utolsó lakóhelye külföldön található, a jegyzék vezetésére a hágai tartományi bíróság illetékes. Az elektronikus nyilvántartásba való betekintés az érdeklődő jogosult részére ingyenes, de a nyilvántartásból a hagyatéki ügyre vonatkozóan a bírósági írnok által a jogosult kérelmére kiállított kivonat díjköteles.³⁰

5. A hagyatéki terhek kiegyenlítése

Az öröklési eljárás során szükségszerűen felmerülő hagyatéki terhek nemcsak az öröknyújtó adósságait foglalják magukba, hanem a hagyatékkal kapcsolatban felmerült valamennyi kiadást. Ide sorolhatók a temetés költségei, a hagyatéki felszámolásával, átadásával és végintézkedés végrehajtásával összefüggő kiadások. A passzív vagy az alábbi sorrend betartásával elégíthető ki: első helyen az öröknyújtó azon tartozásai, amelyek halálával nem szűnnek meg, másodikként a temetés költségei, ezt követően az ún. felosztási eljárás és a hagyatéki (köz)jegyző díja, negyed sorban a végrendeleti végrehajtás költségei és a végrendeleti végrehajtó díja, ezt követően harmadik személy törvényes jogainak teljesítése, amelyek a hagyatékból követe-

²⁶ Art. 15. Abs. 1, 2 BW.

²⁷ SCHÖMMER–EULE i. m. 304–305.

²⁸ FERID–FIRSCHING –DÖRNER–HAUSMANN i. m. 237.

²⁹ Art. 186 Abs. 1 BW.

³⁰ SCHÖMMER–EULE i. m. 305–306.

lésként jelennek meg, hatodikként a kötelesrészi igények, melyeket a végrendelettel összefüggő igények követnek, végül az adományozásból és egyéb jognyilatkozatból származó kötelezettségek.³¹

6. Öröklési bizonyítvány

2003-as évet megelőzően a holland öröklési jogban egy közokiratnak minősülő öröklési bizonyítvány³² ismeretlen volt. Az öröklési reform legnagyobb horderejű változása a hagyatéki (köz)jegyző és a hagyatéki jegyzék megteremtése mellett a *verklaring van erfrech* bevezetése volt.

A bizonyítvány célja az örökös minőség közjegyző általi igazolása harmadik személyekkel szembeni jogok és kötelezettségek gyakorlása érdekében. A bizonyítvány kiállítására elsősorban az öröklési eljárást lefolytató közjegyző jogosult, de a kiállítás során ez nem szükségszerű feltétel. A kiállított bizonyítvány közjegyzői okiratnak minősül, hitelesen tanúsítja az örökös minőséget. Kiállítására kérelemre kerül sor, mely alapján a közjegyző megvizsgálja a végintézkedések központi rendszerében, az örökhagyó hagyott-e hátra végintézkedést, hatósági nyilvántartásban az örökhagyó családi állását (származás, házasság), valamint házasság esetén a házassági vagyoni jogi nyilvántartást.

A bizonyítványban a közjegyző lényegében meghatározza, hogy az öröklésre milyen jogcím alapján került sor, az örökösök a hagyatékot milyen módon szerezték meg, az öröklési eljárásban sor került-e végrendeleti végrehajtó és/vagy hagyatéki gondnok nevezésre, hasznélvezeti jog fennálltát, túlélő házastárs törvényes örökréséről való lemondását.³³ A bizonyítvány kiállítása során a közjegyzőt gondossági kötelelem terheli, ennek ellenére a kiállított bizonyítványban szereplő örökléssel összefüggő igények helytállóságáért nem szavatol.

Ha a bizonyítvány kiállítása után az örökléssel összefüggő tények és körülmények jelentősen megváltoznak, a közjegyző új okiratot állít ki, melyben utalni kell arra, hogy a korábban kiállított bizonyítvány mikor veszti hatályát. A közjegyzők szóló 49. cikk b) pontja alapján a közjegyző olyan személyre részére, akit a bizonyítvány megjelöl, vagy rá nézve a kiállított okirat hatással van, a kiállított bizonyítványról köteles másolatot rendelkezésére bocsátani.³⁴

7. Öröklésre irányadó kollíziós szabályok Hollandiában

Tanulmányomban eddig górcső alá vett 2003. évi öröklési reform mellett – mely döntően az öröklési eljárás területén hozott lényeges módosításokat – a holland örök-

³¹ SCHÖMMER–EULE i. m. 227–228.; Art. 7. Abs. 1. BW.

³² Tanulmányomban öröklési bizonyítvány alatt a német Erbschein intézményét értem. Bővebben erről Michael BONEFELD – Ludvig KROISS – Manel TANCK: *Der Erbprozess mit Erbscheinsverfahren und Teilungsversteigerung*. Bonn, Zerb Verlag, 2012.

³³ SCHÖMMER–EULE i. m. 306–307.

³⁴ Wet op het notarisambt Art. 49. b).

lési jog vizsgálata során a jogterület másik „báziselemének” az 1996. szeptember 4-én hatályba lépő nemzetközi öröklési jogról szóló törvényt (*Wet conflictenrecht erfopvolging*) tekintem.

A jogszabály megalkotása a holland nemzetközi magánjogra irányadó rendelkezések összefüggésében két aspektusból releváns: egyrészt a törvényi szinten első alkalommal kerültek kodifikálásra a nemzetközi öröklési ügyeket meghatározó kollíziós szabályok, másodsorban ezzel a jogszabállyal Hollandia az 1989-es Haláleset miatti öröklésre alkalmazandó jogról szóló hágai nemzetközi egyezmény (Továbbiakban: hágai egyezmény)³⁵ szabályait is a nemzeti jog részévé tette.

A hágai egyezmény első alkalommal rögzítette multilaterális szinten az öröklési jog területén a hagyaték egységének elvét, kompromisszumos megoldásként egyaránt teret engedett objektív kapcsolóelvként az állampolgárság és a lakóhely elvének, elfogadta a korlátozott jogválasztás lehetőségét, csakúgy, mint az öröklési szerződés intézményét.³⁶

Az angol–amerikai és a francia jog kettéválasztó rendszereitől eltérően Hollandia nem tesz különbséget az ingó és ingatlan hagyatéokra irányadó kapcsolóelvek között az öröklési jogi jogviszonyok megítélése során, az öröklési kollíziós szabályozás a hagyaték egységének elvén nyugszik.³⁷ A holland hagyományoknak megfelelően objektív kapcsolóelvként az 1996-os törvényben is az örökhagyó állampolgársága került deklarálásra.

A hágai egyezmény megerősítő hatásának eredményeként a vissza- és továbbutalás továbbra is kizárt a nemzeti jog szerint, ugyanakkor korlátozott körben, de teret engedtek a jogválasztásnak a hagyaték egészére nézve. A jogválasztáson felül a hágai egyezménynek köszönhetően váltotta fel az örökhagyó lakóhelyét az utolsó szokásos tartózkodási hely kapcsolóelvével.³⁸ Az örökhagyó meghatározhatja, hogy az öröklés esetére irányadó jog a választás megtételekor, illetve a halálakor meglévő állampolgársága vagy szokásos tartózkodási helye szerinti jog legyen.³⁹

8. Az európai öröklési rendelet kodifikációs kihívásai Hollandiában

Tanulmányomban a holland öröklési jog eddig bemutatott legfőbb rendezőelveinek ismeretében zárszóként szeretnék néhány gondolatot megfogalmazni a közeljövőben

³⁵ Hollandia az egyezményben részes tagállamok közül elsőként ratifikálta az egyezményt 1996. szeptember 27-én.

³⁶ Maren CHARISIUS: *Das niederländische Internationale Privatrecht*. Frankfurt am Main, Peter Lang Europäischer Verlag der Wissenschaften, 2001. 247.

³⁷ René van ROOIJ – Maurice V. POLAK: *Private international law in the Netherlands*. The Hague, Kluwer Law and Taxation Publishers, T.M.C. Asser Instituut, 1987. 229.

³⁸ CHARISIUS i. m. 257.

³⁹ http://www.successions-europe.eu/hu/netherlands/topics/which-law-applies_can-i-choose-the-applicable-law-to-my-inheritance/ [letöltés ideje: 2014. február 19.]

hatályba lépő európai öröklési rendelet⁴⁰ előírásainak a holland nemzeti öröklési jogra gyakorolt várható hatásait illetően.

A 2015. augusztus 15-én hatályba lépő rendelet a részes tagállamok számára az öröklésre irányadó joghatósági szabályokat, az alkalmazandó jog kérdéskörét, az elismerési és a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás eddig eltérő szabályait foglalja keretbe, könnyítve ezáltal a határon átnyúló öröklési ügyekben az öröklésből fakadó jogok érvényesítésében és a kötelezettségek teljesítésében.

Az öröklési rendelet általános joghatósági szabályként az örökhagyó utolsó szokásos tartózkodási helyét határozza meg az elhalálozás időpontjában.⁴¹ Bár a hágai egyezmény eredményeként az utolsó szokásos tartózkodási hely, mint kapcsolóelv már nem idegen a holland kollíziós szabályozástól, azonban a holland nemzetközi magánjog csak jogválasztás esetén ismeri el ezen elv létjogosultságát, az örökléssel összefüggő határon átnyúló jogvitákban továbbra is az állampolgárság elve érvényesül. Mi történik abban az esetben, ha az örökhagyó végintézkedés tétele nélkül hunyt el, vagy a végrendeletben nem található jogválasztásról szóló rendelkezés?

A holland jogalkotó számára a rendelet joghatósági szabályai és saját kollíziós szabályai közötti összhang megteremtésén túl, az európai öröklési tanúsítvány kiállításával és elfogadásával kapcsolatos kötelezettségek is kihívásként jelentkeznek. Az új intézmény, az öröklési tanúsítvány célja igazolni az örökös minőségét, biztosítani a hagyaték tárgyának jogszerű átszállását és birtoklását a határon átnyúló öröklési ügyekben.⁴²

Hollandiában a hagyatéki jegyzékek nyilvántartása és vezetése bírósági hatáskörbe tartozik, ugyanakkor az öröklési bizonyítvány kiállítására a közjegyzőkről szóló törvény értelmében elsősorban az adott öröklési ügyben eljáró hagyatéki (köz)jegyző kötelezettsége. Kérdésként merülhet fel, hogy a kialakításra váró újabb nyilvántartás vezetését is a bírósági írnokok feladatkörébe utalják (tekintettel arra, hogy az örökhagyó által végintézkedésében előirányozott jogválasztás megfelelése tárgyában a bírósági írnokok döntenek), vagy a Holland Országos Közjegyzői Kamara lesz egy újabb hatáskörrel gyarapodva jogosult a Végintézkedéses Központi Nyilvántartási rendszerének mintájára.

⁴⁰ Európai Parlament és a Tanács 650/2012/EU rendelete (2012. július 4.) az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről

⁴¹ Bővebben az öröklési rendelet joghatósági rendszeréről Szócs Tibor – SZIRÁNYI Pál: Egységes öröklési jogi kollíziós szabályok Európában. *Magyar Jog*, 60. évf., 2013/10. 606.

⁴² Az öröklési rendelet kodifikálása során már a rendelet javaslat első változatának tárgyalásakor a csatlakozni kívánó tagállamok egyöntetűen egy egységes, az öröklés tényét igazoló okirat létrehozásának szükségessége mellett érveltek. Az egységes tanúsítványi forma kialakításának gondolata írott formában először a Német Közjegyzői Intézet által készített tanulmányban olvasható. Ld. http://www.successions.org/04_inhaltsverzeichnis.pdf 184-185. [letöltés ideje: 2014. február 19.]

